

JAK JE ŽÁKOVSKÁ DIVERZITA UKOTVENA V KURIKULU PEDAGOGICKÝCH DISCIPLÍN UČITELSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ?

HOW IS LEARNER DIVERSITY EMBEDDED IN PLANNED CURRICULUM
OF STUDENT TEACHERS?

Jana Kratochvílová, Kateřina Lojdrová, Kateřina Vlčková

Klíčová slova: *plánované kurikulum, žákovská diverzita, studenti učitelství*

Keywords: *planned curriculum, pupils' diversity, student teachers*

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je představit výsledky analýzy plánovaného kurikula pedagogických disciplín v přípravném učitelském vzdělávání na pedagogické fakultě. Zaměřujeme se na to, v jakých diskurzích je žákovská diverzita v kurikulu studentů učitelství tematizována a která témata diverzity jsou v kurikulu deklarována a v jakých kontextech. Plánované kurikulum vnímáme jako projektovou formu ideové, obsahové, didaktické a organizační dimenze kurikula (Maňák, et al., 2008). Příspěvek přináší další výsledky a rozšiřuje zjištění, které byly prezentovány na ČAPV v roce 2019 z projektu GAČR 19-06763S.

Teoretická východiska v ČJ

Debata o výuce různorodé třídy se stala v ČR znovu aktuální spolu s narůstajícím uvědoměním si diverzity žáků a nově zavedeného inkluzivního vzdělávání. Diverzitu lze nahlížet jak z hlediska etnického, kulturního, sociálního, tak speciálních vzdělávacích potřeb, ale i osobních charakteristik žáka (nadání, učební a zájmové preference, komunikační styl, atd.), a to ve vazbě na přístup zaměřený na žáka a maximalizaci jeho rozvoje. Přestože téma žákovské diverzity je považováno za významné v pregraduální přípravě budoucích učitelů (OECD, 2010; Gay, 2002; Sapon-Shevin, 2010), Kingová a Buttlerová (2015) uvádějí, že není snadné určit, zda jsou učitelé efektivně připravováni na práci s různorodou žákovskou populací. Náš příspěvek reaguje

na tuto mezeru v poznání a zaměřuje se na konceptuální část pregraduální přípravy studentů učitelství v práci s žákovskou diverzitou, a to na plánované kurikulární obsahy této přípravy.

Metodologie v ČJ

Příspěvek je součástí širšího výzkumu GAČR 19-06763S „Etnografie diverzity v pregraduální přípravě učitelů“ postaveného na pozorování výuky, rozhovorech s učiteli ze ZŠ a studenty učitelství, analýze příprav na výuku a deníkových záznamů v rámci tzv. etnografie více míst (Marcus, 1995), zde univerzity a ZŠ. Prezentovaný příspěvek představuje výsledky obsahové analýzy textu kurikul pedagogických disciplín bakalářského a navazujícího magisterského studijního programu připravujících učitele různých aporbačních předmětů pro základní vzdělávání.

Závěry v ČJ

Na základě obsahové analýzy volíme interpretační rámec dvou úhlů pohledu na pojetí žákovské diverzity v kurikulu: implicitního (skrytého) a explicitního (zjevného). Práce s žákovskou diverzitou je v kurikulu studentů učitelství v bakalářském a navazujícím magisterském studiu tematizována v několika diskurzích, které v prezentaci představujeme. Výsledky odpovídají na otázky, kde a v jakém diskurzu se žákovská diverzita v kurikulu učitelského vzdělávání tematizuje, co konkrétně se tematizuje, co z toho plyne? Jak je diverzita konstruována? S jakými principy diverzity je plánováno studenty učitelství seznamovat?

Souhrn příspěvku v AJ

The paper presents analysis of planned curriculum of educational subjects included in pre-service teacher tertiary education in respect to pupils' diversity. Our research question is: "How learners' diversity is embedded in the content and discourse of curriculum of educational courses in teacher education?" We qualitatively analyzed all general educational subjects from bachelor and master study programs of one faculty of education in the Czech Republic. The results show a variety of discourses in which the curriculum is constructed. This analysis is a part of a broader research project of the Czech Science Foundation GA 19-06763S „Ethnography of Diversity in Pre-Service Teacher Education“ using multi-sided ethnography (Marcus, 1995), i.e. university and

elementary school, based on lessons' observation, interviews with teachers and student teachers, analysis of lessons preparations, and reflective diaries from student teachers practice.

Bibliografie

- Gay, G. (2002). Preparing for culturally responsive teaching. *Journal of Teacher Education*, 53(2), 106–116.
- King, E., & Butler B. R. (2015). Who cares about diversity? A preliminary investigation of diversity exposure in teacher preparation programs. *Multicultural Perspectives*, 17(1), 46–52.
- Maňák, J., Janík, T., & Švec, V. (2008). *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido.
- Marcus, G. E. (1995). Ethnography in/of the world system: The emergence of multi-sited ethnography. *Annual Review of Anthropology*, 24, 95–117.
- OECD (2010). *Educating Teachers for Diversity: Meeting the Challenge*. OECD.
- Sapon-Shevin (2010). *Because we can change the world: A practical guide to building cooperative inclusive classroom communities*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.